

KONKURENTSIAMET

OTSUS

Tallinn

29.12.2017 nr 5-5/2017-073

Alfons Hakans AS-i poolt pakutud kohustuse siduvaks muutmine ja menetluse lõpetamine

1. Järelevamemenetluse alustamine

Konkurentsiamet alustas 09.02.2015 omal algatusel järelevamemenetluse Alfons Hakans AS-i suhtes. Järelevamemenetluse käigus uuris Konkurentsiamet Alfons Hakans AS-i sadamapukseerimise teenuste hindade vastavust konkurentsiseadusele Eesti sadamates.

2. Otsuse adressaat

Alfons Hakans AS, registrikood 10035241, aadress Ahtri tn 6a, 10151 Tallinn, põhitegevusala laevade pukseerimine jms.

3. Faktilised asjaolud

Alfons Hakans AS pakub Eesti sadamates pukseerimisteenuseid, abistades ennekõike merelaevasid sadamasse sisenemisel ja sealt väljumisel, sest suured laevad ei suuda väikesel kiirusel manööverdada ja vajavad kaini jõudmiseks puksiiri abi. Pukseerimisteenus sisaldab endas sadamapukseerimist, merepukseerimist, jäälõhkumise töid ja muid töid, nt päästetöid.

Alates 27.05.2014 tegutseb Eesti sadamates ainult üks suur pukseerimisettevõtja. Läänemere piirkonnas tegutseb Alfons Hakans AS-i väitel enamikus sadamates üks ettevõtja. Pukseerimisteenuse osutamine on väga kapitalimahukas.

Aastatel 2013 ja 2014 tõsteti Eestis sadamapukseerimise teenuste hindu kahel korral. Esimene hinnatõus toimus 2013. aasta aprillis, kui oma haalamistariife muutsid pukseerimisettevõtjad PKL AS ja Alfons Hakans OÜ. Sama aasta lõpus ettevõtjad ühinesid ja sellele järgnes teine

hinnatõus, mille viis 2014. aasta veebruaris läbi PKL AS, mille nimeks sai alates 09.06.2014 Alfons Hakans AS. Antud hinnamuudatuste näol oli tegemist esmakordse hindade korrigeerimisega peaaegu kümne aasta jooksul, so alates 2004. aastast.

Hinnatõusud toimusid järgmiselt: 2013. aasta aprillis tõsteti sadamapukseerimise teenuse tariife 7,9 protsenti ja 2014. aasta veebruaris sõltuvalt puksiiri tüübist 34-59 protsenti, kusjuures 59 protsendiline hinnatõus rakendus uuematele ja võimsamatele puksiiridele, mis viidi madalamast kategooriast üle kõrgemasse kategooriasse. Seega Alfons Hakans AS-i (ja tema eellaste) haalamistariifid tõusid 45-72% (sõltuvalt puksiiri suurusest).

Alfons Hakans AS esitas menetluse käigus Konkurentsiametile detailsed andmed pukseerimisteenuse müügitulude, selle osutamisel kasutatava vara jms tähtsust omavate finantsandmete kohta.

4. Konkurentsiameti esialgsed seisukohad ja Alfons Hakans AS-i vastuväited

17.06.2016 esitas Konkurentsiamet oma esialguse seisukoha, mille kohaselt võis Alfons Hakans AS-i senine tegevus sadamapukseerimise teenuse hinnastamisel vastata KonkS § 16 punktis 1 kirjeldatud teole, mis keelab turgu valitseva seisundi kuritarvitamise ebaõiglase müügihindade kehtestamise ja rakendamise kaudu.

Konkurentsiamet jõudis esialgsele seisukohale, et asjakohase kaubaturu moodustab sadamapukseerimise kaubaturg Eesti Vabariigi territooriumil. Sadamapukseerimine seisneb suurte merelaevade abistamises sisenemisel sadamasse ja sealt väljumisel. Suured merelaevad, kellele teenust osutatakse, on valdavas enamuses väikestel kiirustel piiratud manööverdamisvõimega kaubalaevad. Vähesel määral vajavad puksiiride abi ka suured reisilaevad, mis silduvad AS-i Tallinna Sadam Vanasadamas. Eesti suuremad kaubasadamad on Sillamäe sadam ning AS-i Tallinna Sadam poolt opereeritavad Muuga, Paldiski Lõunasadam ja Paljassaare sadam.

Konkurentsiamet asus nimetatud sadamapukseerimise teenuse kasutustingimusi ning ka Alfons Hakans AS-i poolt esitatud selgitusi hinnates seisukohale, et sel teenusel puuduvad mistahes asendusteenused. Muuhulgas ei ole sadamapukseerimise teenus asendatav merepukseerimise teenusega, sest Alfons Hakans AS-i poolt esitatud selgitustest nähtub, et merepukseerimise teenuse osutamise asjaolud erinevad oluliselt sadamapukseerimise teenusest. Lähtudes eeltoodust, piiritles Konkurentsiamet järelevalvemenetluses kogutud andmete alusel antud asjas tooteturuna sadamapukseerimise teenuse.

KonkS § 13 lg 1 kohaselt omab turgu valitsevat seisundit ettevõtja, kelle positsioon võimaldab tal sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Turgu valitseva seisundi omamist eeldatakse, kui ettevõtjale kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest. Konkurentsiamet leidis esialgses hinnangus, et Alfons Hakans AS omab turgu valitsevat seisundit.

Konkurentsiamet koostas Alfons Hakans AS-i investeeringute ja kasumi suhte hindamiseks esmalt detailsed kalkulatsioonid selle kohta, kui suur on Alfons Hakans AS-i poolt Eestis sadamapukseerimise teenuse osutamiseks tehtud investeering ehk varade väärtus. Konkurentsiamet esitas oma seisukoha selle kohta, kui suur on Alfons Hakans AS-i põhjendatud käibevara (st vaba raha, nõuete ja ettemaksete ning varude summa) ning põhivara

(põhiosas puksiirid ning väiksemas mahus muud masinad ja seadmed). Sealhulgas leidis Konkurentsiamet, et varade arvestuses tuleb lähtuda sellest, kui palju need olid reaalselt Alfons Hakans AS-i Eesti äriüksusega seotud. Eelkõige tuleb arvestada, millises ulatuses puksiirid proportsionaalselt Eestis tegutsesid.

Konkurentsiamet leidis kokkuvõtvalt, et Alfons Hakans AS-i poolt Eestis sadamapukseerimise teenuse osutamiseks kasutatavate varade väärtus seisuga 31.12.2014 oli kokku [...] eurot ([...] eurot käibevarasid + [...] eurot põhivarasid). Seda summat võrreldi Alfons Hakans AS-i poolt teenuse osutamisel teenitud kasumiga, et selgitada, kas ettevõtja on teeninud ebaõiglaselt kõrget kasumit KonkS § 16 punkti 1 tähenduses.

Konkurentsiamet selgitas välja, et Alfons Hakans AS-i Eesti müügitulud sadama- ja merepukseerimise teenusest olid 2014. aastal [...] eurot. Konkurentsiamet ei pidanud sealjuures vältimatult vajalikuks eristada sadama- ja merepukseerimise teenust, kuna merepukseerimise teenus ei põhjusta täiendavaid kulusid (va kütusekulu) ja antud teenus on väga väikese mahuga lisateenus, mida on äriliselt loogiline osutada koos sadamapukseerimise teenusega. Alfons Hakans AS-i asjaomasest müügitulust lahutas Konkurentsiamet maha amortisatsiooni summas [...] eurot ja ülejäänud kulud summas [...] eurot ning saadud tulemuse kohaselt oli Alfons Hakans AS-i Eesti üksuse 2014. aasta ärikasum [...] eurot. Võttes arvesse, et seisuga 31.12.2014 oli Alfons Hakans AS-i Eesti sadamapukseerimise teenuse osutamiseks kasutatavate varade väärtus [...] eurot, oli varade tootlus [...] eurose kasumi juures 24,72 protsenti.

Konkurentsiamet leidis esialgses hinnangus, et nimetatud tootlus (24,72 protsenti) on oluliselt kõrgem majandustegevuses üldiselt levinud kasumlikkusest. Sealhulgas võrreldi Alfons Hakans AS-i tootlust Eesti võrreldavate ettevõtjate keskmise varade väärtuse ning ärikasumi suhtega Statistikaameti andmetel.

Samalaadselt oli Konkurentsiameti esialgse hinnangu kohaselt Alfons Hakans AS-i kasumlikkus kõrgem kui Konkurentsiameti poolt hinnaregulatsioonile allutatud monopoolsetele ettevõtjatele lubatud kapitali kaalutud keskmine hind (edaspidi ka WACC). Konkurentsiameti poolt teostatava hinnaregulatsiooni eesmärgiks on sisuliselt määratleda, milline oleks asjaomase ettevõtja mõistlik kasumlikkus antud riskitaseme juures ehk teisisõnu, millist kasumlikkust ettevõtja vajab, et investorid oleksid valmis ettevõtjasse investeerima.

Konkurentsiamet arvestas kaalutud keskmise kapitali hinna arvestamise meetodika põhjal Alfons Hakans AS-le sobiva kapitali kaalutud keskmise hinna. Nimetatud meetodika järgib põhiosas erinevate Konkurentsiameti poolt reguleeritavate tegevusalade vastavasisulisi meetodikaid. Vastavalt meetodikale leitakse WACC, korrutades etteantud valemite põhjal leitud oma- ja võörkapitali hinna läbi oma- ja võörkapitali osakaaludega. Konkurentsiamet lähtub hinnaregulatsioonis etteantud oma- ja võörkapitali suhtest 50:50 protsenti, et tagada tarbijate võrdne kohtlemine. Arvestades, et Alfons Hakans AS-i oma- ja võörkapitali suhe oli 2014. aastal (vastavalt 37 528 000 eurot ja 36 229 000 eurot) ligilähedane 50:50 protsendilisele suhtele, puudus vajadus täiendavalt analüüsida, kas Alfons Hakans AS-i puhul oleks põhjust lähtuda teistsugusest kapitali struktuurist. Kasutades eelnevalt nimetatud meetodikat, arvutas Konkurentsiamet alljärgnevas tabelis kaalutud keskmised kapitali hinnad aastatel 2014-2016, mis on Konkurentsiameti hinnangul sobilikud Alfons Hakans AS-i poolt osutatava sadamapukseerimise teenuse kasumlikkuse hindamiseks.

Tabel 7. 2014-2016 WACC-i arvutus (protsentides)

WACC arvestus (%-des)	2 014	2 015	2 016
Nominaalne riskivaba 10-aastase Saksamaa võlakirja tulusus, (R_f) ¹	2,33	1,92	1,47
Eesti riigiriski preemia, (R_c) ²	0,70	0,70	0,78
Ettevõtja võlakapitali riskipreemia ³	1,05	1,20	1,30
Võlakapitali hind, (k_d)	4,08	3,82	3,55
Nominaalne riskivaba 10-aastase Saksamaa võlakirja tulusus, (R_f)	2,33	1,92	1,47
Eesti riigiriski preemia, (R_c)	0,70	0,70	0,78
Tururiskipreemia (McKinsey), (R_m) ⁴	5,00	5,00	5,00
Beeta (võimenduseeta; β_a) ⁵	0,87	1,12	0,86
Beeta (võimendusega; β_e)	1,74	2,24	1,72
Omakapitali hind, (k_e)	11,73	13,82	10,85
Võlakapitali osakaal (wd)	0,50	0,50	0,50
Omakapitali osakaal (we)	0,50	0,50	0,50
WACC	7,91%	8,82%	7,20%

Tabelist nähtub, et perioodil 2014-2016 jäi Konkurentsiameti poolt arvatud WACC vahemikku 7,20-8,82 protsenti.

Konkurentsiamet leidis oma esialgses hinnangus, et kuna Alfons Hakans AS ei ole hinnaregulatsioonile allutatud ettevõtja, siis pole põhjendatud nõuda temalt eelpool kaalutud keskmise kapitali hinna arvestamise meetodika detailset järgimist. Nimetatud meetodika on antud asjas vahendiks, et määrata majandusteaduslike põhimõtetega kindlaks ligikaudne suurus, milline tohib olla KonkS § 16 punkti 1 nõuetele vastav kasumlikkus. Üldistatult leidis Konkurentsiamet esialgses seisukohas, et Alfons Hakans AS-i ärikasumi suhe varadesse sadamapukseerimise teenuse osutamisel Eestis on olnud põhjendamatult kõrge.

Konkurentsiamet selgitas esialgses seisukohas, et plaanib võimaliku rikkumise kõrvaldamiseks teha Alfons Hakans AS-le ettekirjutuse, millega kohustab ettevõtjat lõpetama võimaliku KonkS § 16 punkti 1 rikkumise.

26.09.2016 esitas Alfons Hakans AS vastuväiteid Konkurentsiameti esialgsetele seisukohtale. Neist olulisemad vastuväited seisnesid selles, et Alfons Hakans AS ei nõustunud kaubaturu

¹ <http://data.oecd.org/interest/long-term-interest-rates.htm>.

² <http://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/ctryprem.xls>

³ Andmed Damodaran andmebaasist <http://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/>, millele on lisatud 0,2 protsenti laenukapitali kaasamisega seonduvate täiendavate kuludena. Vali: 1)Data, 2)Currents Data (kui vanemad aastad, siis Archived Data) ja 3) fail nimetusega Ratings, Spreads and Interest Coverage Ratios.

⁴ McKinsey (2010) 4,5 - 5,5; McKinsey & Company; Koller, Tim; Goedhart, Marc; Wessels, David (2010). Valuation: Measuring and Managing the Value of Companies, 5th Edition. John Wiley & Sons, New Jersey, lk 242

⁵ <http://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/> Vali: 1)Data, 2)Currents Data (kui vanemad aastad, siis Archived Data) ja 3) fail nimetusega Levered and unlevered Betas by Industry (2. Europe), sector Shipbuilding&Marine

määratlusega, väites, et realselt on iga sadam sadamapukseerimisel omaette turg, kusjuures Alfons Hakans AS osutab sadamapukseerimist kokku vaid kaheteistkümnes Eesti sadamas ja peale tema osutab Eesti sadamates sadamapukseerimise teenust veel vähemalt kuus ettevõtjat.

Alfons Hakans AS esitas vastuväiteid Konkurentsiameti seisukohale vajaliku vaba raha määra ning vajaliku ja mõistlik kütusevaru kohta, leides et need peaksid olema mõnevõrra suuremad.

Põhivara osas leidis Alfons Hakans AS, et arvestuse aluseks olev puksiiride arv peaks olema suurem. Iga Alfons Hakans AS-i poolt teenindatava Eesti sadama teenindamiseks vajalik puksiiride arv on minimaalselt [...] (ja maksimaalselt [...]). Alfons Hakans AS analüüsis iga sadamat (või ühes terviklikus piirkonnas asuvate sadamate rühma) eraldi ja hindas, kui palju oleks eraldiseisval puksiiriettevõtjal puksiire vaja selleks, et täita kõik pukseerimistellimused või vähemalt valdav osa neist. Alfons Hakans AS on Põhja-Eesti sadamates alaliselt hoidnud [...] puksiiri, mida on [...] vähem, kui oleks vaja eraldiseisval puksiiriettevõtjal nende sadamate teenindamiseks. See on olnud võimalik ainult seetõttu, et Alfons Hakans AS sai teenust osutades kasutada ka puksiire, mis paiknesid alaliselt Soomes või olid prahitud Lätti (teenindasid vastavalt kas Soome või Läti sadamaid), kuid kuulusid Alfons Hakans AS-i puksiirilaevastiku koosseisu, mistõttu olid lühikese etteteatamisega asenduspuksiiridena kättesaadavad. Suurt tähelepanu pööras Alfons Hakans AS ka vajalike varupuksiiride arvule ja väites, et Alfons Hakans AS vajab Eesti sadamates pukseerimisteenuste osutamiseks [...] varupuksiiri.

Eeltoodust lähtuvalt leidis Alfons Hakans AS, et ettevõtja väidetav ROA ei ole Eesti sadamates sadamapukseerimise teenuse osutamisel mitte 24,7 protsenti, nagu leidis Konkurentsiamet, vaid see oli 2014. a. [...] protsenti, 2015. a. [...] protsenti ja 2016. a. [...] protsenti.

Alfons Hakans AS leidis, et Konkurentsiameti poolt arvestatud WACC pole Eesti sadamates osutatava sadamapukseerimise teenuse kasumlikkuse hindamiseks sobiv, kuna WACC on investorite jaoks minimaalne aktsepteeritav tootlus, mida ROA peaks alati ületama. Samuti on Alfons Hakans AS-i seisukohalt asjakohatu võrrelda sadamapukseerimise ROA-d sama näitajaga „veonduse ja laonduse“ valdkonnas, kuna teenused ei ole võrreldavad.

19.04.2017 esitas Konkurentsiamet täiendava hinnangu Alfons Hakans AS-i tegevusele ja ettekirjutuse hoiatuse, vastates Alfons Hakans AS-i vastuväidetele.

Kaubaturu määratluse osas täpsustas Konkurentsiamet, et Alfons Hakans AS osutab sadamapukseerimise teenust kaheteistkümnes Eesti põhjarannikul asuvas sadamas: Bekkeri, Miiduranna, Muuga, Paljassaare, Sillamäe ja Vene-Balti sadamas, samuti Paldiski Lõuna- ja Põhjasadamas, Vanasadamas, Lennusadamas, Miinisadamas ja Meeruse sadamas. Ehkki Eestis on sadamaid kordades rohkem, hõlmab see loetelu põhiosa suurematest Eesti sadamatest. Alfons Hakans AS ei osuta sadamapukseerimise teenust suurematest sadamatest Pärnu sadamas, Kunda sadamas ja AS-i Saarte Liinid sadamates. Seega osutab Alfons Hakans AS teenust kõikides Eesti põhjarannikul asuvates olulisemates sadamates, väljaarvatud Kunda sadamas. Ülejäänud olulisemad sadamad, kus Alfons Hakans AS teenust ei osuta, paiknevad Eesti lääneosas ehk Alfons Hakans AS-i Eesti tegevuspiirkonnast eemal. Puksiiride riskasutus erinevate Põhja-Eesti sadamate vahel viitab iseenesest pakkumispoolse asendatavuse olemasolule.

Konkurentsiamet piiritles täiendava hinnangu kohaselt antud asjas kaubaturu geograafiliseks ulatuseks Põhja-Eesti piirkonnas asuvad sadamad. Konkurentsiameti hinnangul iseloomustab

Põhja-Eesti sadamate tervikuna üheks kaubaturuks lugemine kõige paremini selles piirkonnas tegelikult valitsevat konkurentsiolukorda: neis sadamates tegutseb peaaegjalikult üks pukseerimisteenuseid osutav ettevõtja samasuguse hinnakirja alusel. Üksikute sadamate eraldi kaubaturuna käsitlemine oleks seega majanduslikke tingimusi arvestades pigem kunstlik ega kirjeldaks parimal viisil reaalset konkurentsiolukorda. Seega leidis Konkurentsiamet, et Alfons Hakans AS omab turgu valitsevat seisundit sadamapukseerimise kaubaturul Põhja-Eestis.

Vajaliku puksiiride arvu osas rõhutas Konkurentsiamet, et Alfons Hakans AS on tegelikult nii 2015. aastal kui ka 2016. aasta esimesel poolaastal osutanud Põhja-Eesti piirkonnas teenust [...] puksiiriga ning esitatud andmetest ei nähtu, et lisaks neile oleks ettevõtja vajanud veel täiendavaid puksiire. Alfons Hakans AS kasutas täiendavaid puksiire vähesel määral üksnes 2014. aastal. Sealjuures tuleb silmas pidada, et vaadeldaval perioodil oli Alfons Hakans AS-i sadamapukseerimise käive Eestis vähenenud. Olukorras, kus ettevõtja tegevusmaht on vähenemas, ei ole mõistlikult ette nähtav, et tal oleks lähemas tulevikus vajalik suuremas koguses tootmisvahendeid kui eelnevatel aastatel. Seetõttu oli Konkurentsiameti hinnangul põhjendamatult Alfons Hakans AS-i seisukoht, et puksiiride kui põhivara väärtuse hindamisel tuleks lähtuda [...] korda suuremast puksiiride arvust, kui on viimastel aastatel realselt kasutatud.

Teiseks, isegi kui nn eraldiseisev pukseerimisettevõtja realselt vajanud rohkem puksiire, kui vajas Alfons Hakans AS, siis ei tähenda see automaatselt seda, et Alfons Hakans AS saaks hindade arvestamisel lähtuda sellise ettevõtja hüpoteetilisest hinnatasemest. Turgu valitsevat seisundit omav ettevõtja peab oma majandustegevuse korraldama tõhusaimal võimalikul moel ning ostjatelt on võimalik küsida üksnes sellise tõhusaima võimaliku majandamisega seotud kulude katmist. Mõistetavalt võib suurem ettevõtja omada võrreldes väiksemate ettevõtjatega mastaabisäästu jms efektiivsusi. Samas ei saa sellest järeldada, et turgu valitsevat seisundit omaval ettevõtjal oleks õigus lähtuda sellise hüpoteetiliselt väiksema ja seetõttu ka vähem tõhusa ettevõtja kuludest.

Konkurentsiamet aktsepteeris Alfons Hakans AS-i vastuväiteid vaba raha ja kütusevaru määra kohta.

14.05.2017 esitas Alfons Hakans AS vastuväited Konkurentsiameti täiendavale hinnangule, väites, et Konkurentsiameti poolt on ebaõige tuvastada Alfons Hakans AS-i kasumi ülemäärasust (seega hinna ebaõiglust) KonkS § 16 punkti 1 alusel ühe majandusaasta (nt 2014. aasta) näitajate alusel ja vaatama peaks pikemat perioodi kui kaksteist kuud. Samuti rõhutas Alfons Hakans, et ettevõtja poolt Eesti sadamates pukseerimisteenuse osutamiseks vajalik ja põhjendatud laevastik on [...] põhipuksiiri ning [...] asenduspuksiiri, mis tähendab, et Alfons Hakans AS-i sadamapukseerimise teenuse ROA ei ole olnud 24,7 protsenti, vaid on sellest oluliselt väiksem. Alfons Hakans AS vaidlustas ka Konkurentsiameti pakutava „hinnaregulatsioonile allutatud monopoolse ettevõtja“ WACC-i kasutamise, mis arvutati reguleeritud sektorite meetoditele ja sisenditele tuginedes, leides, et see on õiguslikult ja majanduslikult kõlbmatu mittereguleeritud ja konkurentsile avatud turul tegutseva ettevõtja puhul.

Alates 2017. aasta juunist toimusid Konkurentsiameti ja Alfons Hakans AS-i esindajate vahel läbirääkimised, mille käigus väljendas Alfons Hakans AS valmisolekut kohustuse võtmiseks vastavalt KonkS §-le 63⁷.

5. Alfons Hakans AS-i taotlus kohustuse võtmiseks ja menetlusosaliseseisukohad

19.12.2017 taotlusega esitas Alfons Hakans AS taotluse menetluse lõpetamiseks seoses kohustuse võtmisega sellises sõnastuses, nagu Konkurentsiamet selle käesoleva otsusega siduvaks muudab. Kohustuse keskseks sisuks on põhjendatud kasumlikkuse määra arvutamise meetodika.

Kohustuse võtmise taotlus sisaldab kokkuvõtvalt alljärgnevat tingimusi:

- (1) alates 01.01.2018 kuni 31.12.2023 (ehk kuueaastase perioodi jooksul; Tähtaeg);
- (2) järgib Alfons Hakans AS oma Eesti sadamapukseerimise äritegevuses varade tootlikkuse (ROA) lage kaksteist (12) protsenti (ROA piirmäär),
- (3) mida mõeldetakse viidatud kuueaastase perioodi keskmisena, mis tähendab seda, et Alfons Hakans AS-i Eesti sadamapukseerimise äritegevuse keskmine varade tootlikkus perioodil alates 01.01.2018 kuni 31.12.2023 ei või ületada ROA piirmäära,
- (4) selle erandiga, et Alfons Hakans AS-i Eesti sadamapukseerimise äritegevuse ROA võib Tähtaja kestel ületada 12 protsendilist ROA piirmäära kuni kolme (3) protsendipunkti võrra (Koridor), ning
- (5) Alfons Hakans AS peab võtma koheseid parandusmeetmeid kasutusele ainult siis, kui lõppenud majandusaastale järgneva aasta 1. aprilliks on ilmnenu, et Alfons Hakans AS-i Eesti sadamapukseerimise äritegevuse ROA ületas lõppenud majandusaastal Koridori ülempiiri, kusjuures
- (6) Alfons Hakans AS opereerib sellist puksiiride laevastikku, mille suurus, koosseis ja omadused sobivad ning on vajalikud turvaliseks ning kõrge kvaliteediga sadamapukseerimise teenuse osutamiseks Eesti sadamates.

Kohustus on üksikasjalikult kirjeldatud kohustuse võtmise ettepaneku Lisas 1 ning asjaomase finantsaruandluse vorm on esitatud Lisas 2.

Alfons Hakans AS pidas vajalikuks rõhutada, et kohustuste pakkumisega ei tunnista ega mõõna ettevõtja mistahes viisil, et tema sadamapukseerimise hinnad Eesti sadamates on või on olnud ebaõiglased KonkS § 16 punkti 1 tähenduses. Uurimise käigus esitatud andmetele ja tõenditele tuginedes on Alfons Hakans AS veendumusel, et tema sadamapukseerimise hinnad Eesti sadamates on majanduslikult põhjendatud (kulupõhised) ja kooskõlas konkurentsioiguse nõuetega.

6. Konkurentsiameti hinnang Alfons Hakans AS-i poolt pakutud kohustusele

Vastavalt KonkS § 63⁷ lõikele 1 võib ettevõtja, kelle tegevus võib rikkuda KonkS § 4 või 16 või Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 101 või 102 sätestatud ning kelle puhul Konkurentsiamet kaalub ettekirjutusega korrarikkumise kõrvaldamise kohustuse panemist, esitada kirjalikult Konkurentsiametile taotluse omapoolse kohustuse võtmiseks.

KonkS § 63⁷ lõike 2 kohaselt peab kohustus olema suunatud konkurentsiolekorra parandamisele ja sobiv rikkumise kahjulike mõjude lõpetamiseks.

Konkurentsiameti esialgsel hinnangul võis Alfons Hakans AS olla rikkunud konkurentsiseadust, sest kehtestas Eesti sadamates osutatavale pukseerimisteenusele hinna, mille puhul oli 2014. aastal Alfons Hakans AS-i varade tootlus Konkurentsiameti arvutuste kohaselt 24,72 protsenti. Konkurentsiameti esialgse hinnangu kohaselt võisid Alfons Hakans AS-i hinnad olla seega ebaõiglaselt kõrged.

Alfons Hakans AS on vastuseks Konkurentsiameti poolt tõstatatud probleemile pakkunud välja kohustuse, mille kohaselt vastaks ettevõtja järgmise kuue aasta hinnakujundus detailsetele reeglitele. Konkurentsiameti hinnangul aitab väljapakutud kohustus tõhusalt lahendada neid konkurentsiprobleeme, mis sisaldasid 17.06.2016 ja 19.04.2017 esialgsetes seisukohtades.

Kohustuste keskse elemendina ei ületa Alfons Hakans AS-i varade tootlus (ROA) järgmise kuue aasta jooksul keskmiselt kahteist protsenti. Tegemist on ligi kaks korda väiksema tootlusega, kui Alfons Hakans AS teenis Konkurentsiameti esialgses hinnangus sisaldunud arvutuste kohaselt 2014. aastal. Konkurentsiamet leiab, et selline varade tootluse tase välistab Alfons Hakans AS-i tegevuse eripärasid arvestades nähtavad konkurentsiprobleemid, mis õigustaksid menetluse jätkamist. Ehkki kaheteistkümne protsendiline varade tootlus on mõnevõrra kõrgem, kui Konkurentsiameti esialgses hinnangus sisalduv WACC (7,2-8,92 protsenti), tuleb arvestada, et Alfons Hakans AS-i konkurentsirisk on mõnevõrra suurem, kui tüüpilistel hinnaregulatsioonile allutatud ettevõtjatel. Konkurentsiamet arvutas esialgses hinnangus WACC-i lähtudes loomulike monopolide hinnaregulatsiooni põhimõtetest. Alfons Hakans AS omab suuremates Eesti sadamates ainukese teenust pakkuva ettevõtjana kahtlemata turujõudu, kuid teisalt ei ole tegemist loomuliku monopoliga. Erinevatest Läänemere äärsetest sadamatest võib leida näiteid, kus tegutseb mitu pukseerimisteenuse osutajat ja ka Eesti sadamates on varasematel aegadel konkurents valitsenud. Seega ei saa välistada, et ka tulevikus võib mõni konkureeriv pukseerimisettevõtja Eesti turule siseneda. Järelikult on Alfons Hakans AS-i tururisk loomulikust monopolist mõnevõrra suurem, mistõttu on ka põhjendatud mõnevõrra kõrgem varade tootlus võrreldes hinnaregulatsioonile allutatud ettevõtjatega. Konkurentsiamet arvestab ka seda, et kui konkurentsile iseenesest avatud tegevusalal kasumlikkus kunstlikult madalaks reguleerida, siis võib see uusi võimalikke turule sisenejaid pikemas perspektiivis hoopis eemale peletada. Samas on just uute pakkujate turule sisenemine konkurentsipoliitiliselt eelistatuim lahendus konkurentsiprobleemide lahendamiseks.

Eeltoodud arvestades leiab Konkurentsiamet, et Alfons Hakans AS-i poolt välja pakutud kaheteist protsendiline varade tootlus on sellisel tasemel, mille puhul on ebaõiglaselt kõrge hinnakujunduse risk sisuliselt maandatud ning menetluse jätkamine on tarbetu. Samuti sisaldab kohustus piisavalt üksikasjalikult kirjeldatud reegleid Alfons Hakans AS-i varade tootluse arvestamise kohta.

Kohustus kehtib kuus aastat, kusjuures Alfons Hakans AS peab kaheteist protsendilise varade tootluse säilitama perioodi keskmisena nii, et üksikutel aastatel võib see nimetatud piirmäär 3 protsendipunktiga ületada. Konkurentsiamet leiab, et selline kõikumiskoridor on põhjendatud ning ei kujuta endast konkurentsiprobleemi. Alfons Hakans AS-i poolt esitatud selgituste kohaselt kõiguvad tema majandustulemused erinevate aastate lõikes oluliselt, sõltudes paljuski näiteks jääoludest. Kohustustes sisalduv varade tootluse lubatav kõikumiskoridor aitab seda Alfons Hakans AS-i majandustegevuse eripära arvesse võtta, vähendades ka prognoosimise ebatäpsustega kaasnevat kohustuse rikkumise riski. Suuremate kõikumiste puhuks on

kohustustes ette nähtud mehhanism, mille kohaselt Alfons Hakans AS peab võtma koheseid parandusmeetmeid ainult siis, kui vastava aasta 1. aprilliks ilmneb, et tema Eesti sadamapukseerimise äritegevuse eelneva majandusaasta varade tootlus ületab koridori ülempiiri.

Menetluse käigus on oluliselt täpsustunud, milline on Alfons Hakans AS-i Eesti sadamapukseerimise äritegevuse tegelik vajadus puksiiride järele. Konkurentsiamet aktsepteerib, et Alfons Hakans AS opereerib Eesti sadamates sadamapukseerimise teenuste osutamiseks sellise suuruse, koosseisu ja omadustega puksiiride laevastikku, mida peaks turvalise ning kõrge kvaliteediga sadamapukseerimise teenuse osutamiseks vajalikuks ja põhjendatuks objektiivne, kvalifitseeritud, kogunud ja vastutustundlik pukseerimise valdkonnas tegutsev ettevõtja. Kohustustes sisalduvad piisavalt detailsed tingimused, et määratleda seda, kuidas arvestada Alfons Hakans AS-i Eesti sadamapukseerimise äritegevuseks vajalikku põhivara mahtu, sealhulgas puksiirilaevastiku suurust. Samuti aktsepteerib Konkurentsiamet, et Alfons Hakans AS-i Eesti äriüksus vajab /.../ jääklassiga asenduspuksiiri. Kohustustes on detailselt määratletud, kuidas toimub nende asenduspuksiiride arvestamine sõltuvalt sellest, kas need töötavad jooksvalt Eesti äriüksuses või mõnel muul turul.

KonkS § 63⁷ lg 5 kohaselt on kohustus tähtajaline. Ettevõtja on kohustatud Konkurentsiameti poolt varem määratud ajal teavitama Konkurentsiametit kohustuse täitmisest. Vastavalt kohustuste elemendile 4 täidab Alfons Hakans AS võetud kohustuse ajavahemikul alates 01.01.2018 kuni 31.12.2023. Sealjuures esitab Alfons Hakans AS Konkurentsiametile Eesti sadamapukseerimise äritegevuse tegeliku varade tootluse esialgsed andmed lõppenud majandusaastale järgneva aasta 1. aprillil ja auditeeritud andmed 1. augustil. Kohustuse täitmise aruandluse vorm sisaldub käesoleva otsuse lisas 2.

Arvestades kõike eeltoodut leiab Konkurentsiamet, et Alfons Hakans AS-i pakutud kohustus vastab proportsionaalsuse põhimõtte tingimustele, mis tähendab seda, et kohustus on vajalik ja piisav selleks, et lahendada Konkurentsiameti poolt 17.06.2016 ja 19.04.2017 koostatud esialgses hinnangus tõstatatud konkurentsiprobleemid ning on kohane konkurentsiolekorra parandamiseks. Samuti võib kohustust pidada mõõdukaks. Seda silmas pidades on tarbetu menetlust jätkata eesmärgiga kujundada lõplik seisukoht, kas Alfons Hakans AS on toime pannud KonkS § 16 rikkumise.

KonkS § 63⁷ lõike 4 kohaselt siis, kui Konkurentsiamet kiidab kohustuse heaks, võib ta oma otsusega muuta heakskiidetud kohustuse ettevõtjale siduvaks ja lõpetada menetluse.

Konkurentsiametil on korrakaitseaduse § 28 lg 1 alusel õigus teha isikule ettekirjutus, kui nimetatud isik jättis KonkS § 63⁷ alusel võetud kohustuse täitmata (sh rikkus kohustuse tingimusi).

Vastavalt KonkS § 63⁷ lõikele 6 võib Konkurentsiamet omal algatusel või isiku taotluse alusel uuendada KonkS § 63⁷ lõike 4 alusel lõpetatud menetluse, kui: 1) asjaolud, millel menetluse lõpetamine põhineb, on olulisel määral muutunud; 2) ettevõtja ei täida võetud kohustust; 3) kohustus kiideti heaks või menetlus lõpetati ettevõtja esitatud ebatäieliku, ebaõige või eksitava teabe alusel.

Lähtudes eeltoodust ning juhindudes KonkS § 63⁴ lg 1 punktist 8 ja § 63⁷ lõikest 4,

otsustan

kohustada Alfons Hakans AS-i täitma käesoleva otsuse lisa 1 kirjeldatud kohustus ja esitada lisa 2 toodud finantsaruandluse vormi Konkurentsiametile vastavalt lisa 1 sisalduvatele tähtaegadele;

1. lõpetada Alfons Hakans AS-i suhtes alustatud järelevalvemenetlus.

Otsuse lisa 1: Alfons Hakans AS-i poolt 19.12.2017 pakutud kohustuse Lisa 1.

Otsuse lisa 2: Alfons Hakans AS-i poolt 19.12.2017 pakutud kohustuse Lisa 2 Finantsaruandluse vorm.

Otsuse peale võib esitada vaide Konkurentsiameti peadirektorile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul otsuse teatavaks tegemisest arvates.

/allkirjastatud digitaalselt/

Märt Ots
peadirektor